

Vergaderjaar 2023–2024

36 410 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2024

Nr. 42

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 februari 2024

De Taskforce Knelpunten CN is sinds oktober 2022 in het leven geroepen om bestaande knelpunten op het gebied van wonen, werken en ondernemen in Caribisch Nederland aan te pakken, onder coördinatie van het Ministerie van BZK.

Van oorsprong is de taskforce voortgekomen uit de bestuurlijke afspraken die in juni 2022 zijn ondertekend met het eilandbestuur van Saba. Het idee van de taskforce is ontstaan door de behoefte om langlopende, complexe vraagstukken aan te pakken die lokale economische ontwikkeling in de weg staan, door middel van het formuleren en opzetten van een aanpak per onderwerp met de betrokken stakeholders en de eilandbesturen.

Omdat de knelpunten ook voorkomen op Sint Eustatius en (in mindere mate) op Bonaire, zijn alle eilanden van Caribisch Nederland hierbij aangesloten. De stakeholders bestaan uit ambtenaren van de openbare lichamen en vertegenwoordigers van ministeries en andere overheidsorganisaties. De onderwerpen van de Taskforce zijn als volgt:

1. Burgerservicenummer (BSN)
2. Postcodes
3. Notariële dienstverlening
4. Bancaire dienstverlening
5. Concurrerende claims op grond en onverdeelde boedels («weesgronden»)
6. Economische diversificatie
7. Digitalisering
8. Werk- en verblijfsvergunningen
9. Verkeer van personen en goederen («connectiviteit»)

Bij de oprichting van de Taskforce is er per onderwerp bekeken hoe de rol van de Taskforce vormgegeven moet worden. In sommige gevallen is dit faciliteren, soms is dit versnellen en soms is dit enkel monitoren. Sinds de

oprichting in 2022 zijn er al belangrijke resultaten bereikt en hier heb ik u bij brief van 21 maart 2023¹ en 25 september 2023² over geïnformeerd. Zo is er een notaris benoemd voor Saba en Sint Eustatius, zijn de gesprekken over fysieke bancaire dienstverlening op Saba lopende en is de doelmatigheid en effectiviteit van de ferryverbinding tussen Saba en Sint Eustatius geëvalueerd. Er wordt dus gestaag gewerkt aan creatieve oplossingen voor de vraagstukken. Daarbij is het belangrijk om te melden dat het complexe karakter van de onderwerpen tijd en vaak ook complexe oplossingen vraagt. Zoals benoemd in de nieuwe bestuurlijke afspraken met Saba die op 15 november jl. zijn ondertekend, hebben het Ministerie van BZK en het openbaar lichaam Saba zich opnieuw geëngageerd aan het voortzetten van de Taskforce Knelpunten Caribisch Nederland.

Ik begin deze brief graag met een belangrijke notie. Ik heb u op 22 december jl. de Verzamelbrief Digitalisering en de geactualiseerde Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren (hierna: de Werkagenda) toegestuurd.³ Lijn 5 van de Werkagenda is toegespitst op digitalisering in Caribisch Nederland. De invoering van het BSN in 2025 maakt daar onderdeel van uit. De invoering van postcodes voor Caribisch Nederland wordt betrokken bij de ontwikkeling van een adressenregistratie en is voorzien voor 2026. Zoals in mijn brief benoemd, wordt u over de voortgang op deze onderwerpen onder deze Werkagenda middels een periodieke verzamelbrief in de komende periode vier keer per jaar geïnformeerd. Om deze reden is er besloten dat u op deze drie onderwerpen (digitalisering, BSN en postcodes) niet meer via de Taskforce wordt geüpdatet, maar via de Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren. Ik zal uiteraard aandacht blijven besteden aan de samenhang tussen deze onderwerpen en andere Taskforce-onderwerpen, zoals bancaire dienstverlening en economische diversificatie.

In het vervolg van deze brief worden de Taskforce-onderwerpen kort toegelicht en wordt er een stand van zaken gegeven.

Notariële dienstverlening

Notariële dienstverlening op de BES-eilanden is een belangrijk aandachtspunt van de Taskforce Knelpunten CN. De Taskforce heeft bijgesprongen om lopende trajecten te versnellen en uit te breiden om een resultaat te bereiken waar de openbare lichamen mee geholpen zijn. Als voorbeeld kan worden genoemd dat de taskforce gaat kijken naar het gebrek aan toegang tot registers (zoals het register van de Kamer voor Koophandel) en andere gegevensbronnen. Daarnaast wordt ook gekeken naar de problematiek van het terugstorten van gelden voor diensten of ten behoeve van derden, waarbij wordt aangegeven dat banken geen of moeilijk financiële gegevens delen. Dit zou de uitvoering bemoeilijken.

Voor de notariële dienstverlening op Saba en Sint Eustatius was al een tijdelijke vervanger, maar per 1 juli 2023 is er voor het eerst in jaren weer een permanente notaris benoemd op dit protocol voor Saba en Sint Eustatius. Dat betekent dat deze notaris de praktijk uit kan bouwen en eventuele achterstanden weg kan werken. Daarnaast is er achtervang geregeld om continuïteit te borgen in geval van afwezigheid. De komende tijd zal de Taskforce het werk in Caribisch Nederland voortzetten en de geïdentificeerde knelpunten verhelpen door gezamenlijk plannen te bedenken.

¹ Kamerstukken II 2022/23, 36 200 IV, nr. 58.

² Kamerstukken II 2022/23, 36 410 IV, nr. 4.

³ Kamerstukken II 2022/23, 26 643, nr. 1112.

Bancaire dienstverlening

Ook het verbeteren van bancaire dienstverlening vraagt extra inzet van de Rijksoverheid op de BES-eilanden onder de Taskforce Knelpunten CN. Zoals bekend kennen voornamelijk de Bovenwindse eilanden een beperkte financiële dienstverlening als gevolg van een geringe marktomvang en het insulaire karakter. Met name op Saba is op dit gebied verbetering nodig. Daarom laat de Minister van Financiën extern een inventarisatie uitvoeren naar mogelijke opties tot verbetering. Hierbij wordt, onder meer, *agent banking* (het aanbieden van bancaire diensten door een niet-financiële instelling in naam van een bank) en het starten van een franchise door een Europees Nederlandse bank onderzocht. Daarnaast werkt het Ministerie van Financiën verder aan de in mijn vorige brief genoemde dienstverleningsovereenkomst. Deze dienstverleningsovereenkomst zou het mogelijk maken om, tegen een bescheiden vergoeding, een bank bancaire diensten aan te laten aanbieden op Saba. De uitkomsten van bovengenoemde inventarisatie worden in het eerste kwartaal van 2024 verwacht en zullen in een volgende brief met uw Kamer worden gedeeld.

Concurrerende claims op grond en onverdeelde boedels («weesgronden»)

Daarnaast ziet een van de Taskforce-onderwerpen toe op concurrerende claims op de grond in Saba (later te volgen door Sint Eustatius). Het probleem van de claims op de grond is dat sommige percelen op Saba en Sint Eustatius onderdeel uitmaken van een boedel: hoe langer dit duurt, hoe groter het aantal rechthebbenden en daardoor zijn deze concurrerende claims moeilijk op te lossen. Een gevolg hiervan is dat dit perceel economisch-maatschappelijk niet bruikbaar is. Zo kunnen bewoners bijvoorbeeld hier geen hypotheek op krijgen, zijn investeringen in deze grond risicovol en kan de onduidelijkheid over de eigendomssituatie de overheid belemmeren bij het uitvoeren van infrastructurele werken. Ook zijn er bewoners die claimen recht te hebben op een stuk grond, waarvoor papieren ontbreken, en soms de locatie van het perceel niet bekend is.

Met ondersteuning van het Kadaster is er een plan van aanpak uitgewerkt. Over de uitvoering van dit plan zijn afspraken gemaakt in de bestuurlijke afspraken met Saba en Sint Eustatius, die in november 2023 zijn getekend door de eilandbesturen en de Staatssecretaris van BZK.⁴ Een eerste stap dat is besproken is het inschakelen van een expert via het Gerecht in Eerste Aanleg voor de BES-eilanden voor een voorlopige plaatsopneming. Het is aan het openbaar lichaam om dit verzoek in te dienen. Daarnaast zijn er inmiddels zes oude boedelzaken op Saba en Sint Eustatius ingediend en in behandeling.

Economische diversificatie

Onder de Taskforce wordt er in essentie gewerkt aan economische diversificatie op de BES-eilanden. De economieën zijn kleinschalig en vaak homogeen, terwijl economische diversificatie meer kansen kan bieden voor ondernemers op de eilanden. Zoals benoemd in mijn brief van 13 oktober jl. wordt er onder de Taskforce Knelpunten CN onder andere gewerkt aan een vruchtbaar ondernemersklimaat.⁵ In deze brief sprak ik over het Centrum voor Ondernemerschap, de succesvolle merkencampagne en de economische ontwikkelstrategie per eiland.

⁴ Kamerstukken II 2022/23, 36 410 IV, nr. 34.

⁵ Kamerstukken II 2022/23, 36 410 IV, nr. 13.

Inmiddels zijn er vanuit het Centrum voor Ondernemerschap al meerdere ondernemers op Bonaire geholpen. Hierbij kan worden gedacht aan het koppelen van ondernemers aan coaches of aan de begeleiding bij het starten of uitbreiden van een onderneming. Daarnaast heeft het Ministerie van EZK bijgedragen aan een extern onderzoek over de kosten en het gemak van zaken doen op de BES-eilanden. Dit onderzoek is begin januari gestart en de uitkomsten zullen naar verwachting rond de zomer gereed zijn, waarop er met ondersteuning van zowel het Ministerie van EZK als van het Ministerie van BZK gewerkt kan worden aan het verlagen van de kosten voor en het vergemakkelijken van zakendoen op de eilanden. Ook wordt er met steun van het Ministerie van EZK onderzoek gedaan naar de werking van de Kamer van Koophandel op Saba en Sint Eustatius met als doel de eerste stappen te zetten richting de verdere professionalisering van deze organisatie.

Ten slotte is er in de bestuurlijke afspraken die in november 2023 met Saba en Sint Eustatius zijn ondertekend er tevens afgesproken dat er per eiland een economische ontwikkelstrategie opgezet dient te worden. Een dergelijke strategie is noodzakelijk om gericht te werken aan het verstevigen en uitbreiden van de economie per eiland. Bovengenoemd onderzoek zal tevens bijdragen aan de beschikbaarheid van data om een dergelijke ontwikkelstrategie te kunnen vormgeven. Voor het uitwerken van deze strategieën zijn de eilanden in de lead en de Ministeries van BZK en EZK ondersteunen hen waar gewenst. Met het bestuurscollege van Bonaire zal tevens worden verkend of een dergelijk traject wenselijk is.

Werk- en verblijfsvergunningen

Eveneens wordt er onder de Taskforce gewerkt aan het proces voor de afgifte van werk- en verblijfsvergunningen. Er bleek behoefte te zijn om, naast een beoogde wijziging van de Wet Toelating en Uitzetting BES, de complexe wet- en regelgeving in het Caribisch gebied onder de loep te nemen. Tijdens de hiervoor georganiseerde gezamenlijke schrijfmis­sie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), IND CN en SZW CN naar ieder BES-eiland in het najaar van 2023 zijn de lokale wensen ten behoeve van het concept integrale visie document in kaart gebracht. Op basis van deze inventarisatie kunnen vervolgstappen op de eilanden worden gezet, zoals het aanscherpen van lokale werkprocessen en/of regelgeving en nadere uitwerking van een lokaal visie document per eiland. Het streven is om de integrale beleidsvisie op het terrein van migratie in de eerste helft van 2024 formeel te hebben vastgesteld.

Verkeer van personen en goederen («connectiviteit»)

Het laatste knelpunt waar de Taskforce zich mee bezig houdt is connectiviteit. Connectiviteit wordt gezien als een van de voorwaarden van economische ontwikkeling, zowel door de lucht als over zee. In juni 2023 heeft het kabinet bericht over het onderzoek waarin invoering van een mogelijke openbardienstverplichting (PSO, *public service obligation*) wordt verkend voor vluchten vanaf enerzijds Sint Maarten naar Saba en vice versa en anderzijds van Sint Maarten naar Sint Eustatius en vice versa.⁶ Daarnaast is in deze brief de wijziging van de Luchtvaartwet BES die voor instelling van een PSO nodig is beschreven. Hierover wordt naar verwachting in het tweede kwartaal van 2024 een adviesaanvraag gedaan bij de Raad van State. Daarnaast verkent het Ministerie van BZK samen met belanghebbende ministeries en partijen de mogelijkheden om een PSO te financieren.

⁶ Kamerstukken II 2022/23, 31 936, nr. 1082.

Zoals benoemd in mijn vorige brief heeft er een evaluatie van de Makana Ferry tussen Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius plaatsgevonden. Deze evaluatie heeft een aantal bottlenecks geïdentificeerd, zoals beperkte personeelsbezetting van de exploitant en de capaciteit van boekingsystemen. Ook de haveninfrastructuur op beide eilanden blijkt niet adequaat voor de hoeveelheid reizigers. De grootste bottleneck is echter de bekostiging en bemensing voor grensbewaking door de KMAr en de douane. Hierover lopen gesprekken met het Ministerie van JenV en de KMar. De optie die nadrukkelijk wordt onderzocht is om de paspoortcontrole voor inreizenden van Saba en St. Eustatius al op Sint Maarten plaats te laten vinden.

De evaluatie heeft ook uitgewezen dat veel burgers gebruik maken van de veerdienst. Daarom is het belangrijk om de continuïteit van deze dienst te waarborgen. De ferry is op zichzelf niet kostendekkend en daarom werd dit in de afgelopen jaren deels door Ministeries BZK en IenW bekostigd. Het Ministerie van BZK zal ook voor 2024 en 2025 de kosten dekken die de openbare lichamen maken voor het openbare dienstcontract. Momenteel wordt tevens de levensvatbaarheid van de ferry voor de lange termijn onderzocht door de betrokken ministeries en andere belanghebbenden.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A.C. van Huffelen